

Opinii

Oh, de-am avea amintirile pe care le vrem...

★

Omul este singurul animal cu dreptul la sinucidere. De aici și marea viață lui.

★

Detest sinuciderea ca pe un suprem act de lașitate : crimă cu garanția impunității.

★

Oamenii cu desăvârșire singuri nu se sinucid niciodată. În fiecare sinucidere doarme răzbunarea perfidă împotriva cuiva care rămîne.

★

Sinucigașii care lasă scrisori sînt ridicoli. Ai sentimentul că așteaptă răspunsul.

★

Lumea pendulează între Masoh și Sade. Între războaie ne chinuim pe noi, în războaie torturăm pe alții.

★

Hamlet și Don Quijote sînt două fețe ale aceleiași medalii: Hamlet știe tot, dar nu e în stare de nici o decizie, Don Quijote nu știe nimic, dar are, în schimb, toate inițiativele.

★

Confidențele constituie prima treaptă a indiscreției: faci mărturisiri ca să smulgi declarații.

★

În fiecare iubire căutăm amintirea primei femei dorite. Iată o justificare comodă pentru frivolitățile noastre vinovate.

★

Nimic mai ușor de fondat ca o religie : un catehism de dogme, un corp de credincioși și o inchiziție. Ereticii și sectanții vin ulterior.

★

După o viață mistuită de ambiții, nu mai am decît o singură vanitate: să n-am vanități. Mă tem însă că e cel mai grav orgoliu.

★

Din tot ce am trăit nu țin minte decît ce am apucat să povestesc prima dată. Dovada peremptorie că lumea a fost făcută de **cuvînt**.

particulare

O piesă pe care văzînd-o, ai impresia că privești în casa unor necunoscuți, pe gaura cheii, nu e o piesă, ci un delict de indiscreție. Sau, și mai grav : un denunț.

Voi prefera oricînd omagiile ipocrite grosolăniilor cordiale.

Scrie-ți memoriile cînd nu mai aștepți nimic de la viitor, cînd nu mai ai nici o legătură cu prezentul. Dar atunci la ce să mai scrii?

Cine spune altfel, minte : nu iubim decît pe cei ce ne demonstrează o minimă afecțiune. Dragostea rămîne un troc.

Arătați-mi dramaturgul, care, în seara premierii sale eșuate, nu dă vina pe interpreți, regizori, mașiniști și public. Arătați-mi-l și-l declar sfînt.

★

Ca să supraviețuiești, mai întîi viețuiește !

★

Omul a ajuns prea tare ca să-și permită luxul să fie și rău.

★

Pe vremuri umanitatea se temea de ce nu știe. Astăzi se înpăimîntă de ce află.

★

Iosif : primul frustrat. De frații lui.

★

Dacă omul e singurul animal care rîde, atunci tristețea e un proces de regresiune, iar cei ce ne-o provoacă niște inamici ai speciei. Drumul omenirii ar trebui să fie de la urletul camerei spre hohotul de rîs, biruitor.

★

Unii critică din obișnuință. Alții din viciu. Cei mai mulți de teamă : să nu fie socotiți nepricepuți sau lipsiți de intransigență. O, critic al meu, ideal, cînd te vei naște ca să-mi declari că n-ai nici o obiecție ?

Cu ocazia prezentării, în Berlinul occidental, a spectacolului realizat de Teatrul din Hamburg, în regia lui Fritz Kortner, cu opera de extremă tinerețe a lui Goethe, *Clavigo*, criticii și publicul s-au arătat destul de puțin entuziasmați, de urmărirea unei acțiuni slab încheiate și cu o desfășurare foarte încetată. Spectacolul, însă, a devenit dintr-odată amuzant, post-festum, când s-a transformat, după buna modă germană, în prilej de biografie și istorie literară. Mai precis spus, în prilej de a se reaminti că Goethe avea numai douăzeci și cinci de ani când a scris această dramă, și că nu i-a trebuit, de la prima la ultima replică, mai mult de o săptămână încheiată. De a se reaminti că tânărul Goethe a împrumutat subiectul din „Fragment al călătoriei mele în Spania” de Beaumarchais, și că o bună parte a textului a fost literalmente tradusă, de la sursă. De a se reaminti, în sfârșit cu sarcasm germanic, că Beaumarchais, recunoscîndu-se el însuși în portretul goethean al lui Clavigo, a emis opinia ritoasă că dramaturgul german are „talent puținel” și „une tête de linotte”.

PREMII

Marele Premiu Inter-Cluburi al Teatrului 1970 a fost decernat spectacolului realizat de Teatrul Gaité-Montparnasse: O zi din moartea lui Joe Egg, dramă de Peter Nichols (adaptare franceză de Claude Roy, regie Michel Fagadau).

Premiul Inter-Cluburi a încoronat două opere și spectacole: La mise en pièces du Cid (regia: Roger Planchon), la Teatrul Montparnasse, și Călugărițele de E.

Manet (regia: Roger Blin), la Teatrul (de) Poche-Montparnasse.

Juriul premiilor Inter-Cluburi este format din reprezentanții a o sută de grupuri de spectatori, — iar deciziile sale au, după cum se vede, o triplă semnificație: de sondaj, de alegere și de plebiscit.

RECONSTITUIRI

Secolul XX este fără îndoială cel care a făcut dreptate celor mai mulți artiști uitați pe nedrept. Aproape nu este deceniu fără reconsiderările sale. De la Sade și Büchner pînă la Lautreamont, ca să ne menținem în domeniul literar, s-au reparaat multe nedreptăți. În muzică lucrurile s-au petrecut altfel pentru că marea revoluție artistică și cele mai multe injustiții amenințau pe contemporanii noștri înșiși. Cu toate acestea, revelația sezonului muzical francez a fost de curînd opera lui Gabriel Fauré, Prometeu, creată pentru întâia dată în 1900 și reluată numai în 1907 la Hipodromul din Paris pentru ca după aceea să fie dată uitării. Autorii spectacolului lyonez au fost severi cu textul operei din 1900: Jean Lorrain și F. A. Herold, înlocuindu-l cu o adaptare a textului lui Eschil, întreprinsă de Roger Marty. De asemenea, partitura a fost revăzută. Ceea ce a rămas este însă considerat de cronicarii muzicali drept excepțional. Iată ce spune Claude Rostand: „Este o partitură care

la lectură oferă un regal superior, o plăcere teoretică de o raritate incomparabilă”. Concluzia implică însă reacția publicului și pune la urma-urmei în discuție însăși condiția operei actuale: „Experiența este interesantă, verificările pe care le permite sînt interesante, după cum este util să vedem ce se poate eventual face cu această partitură ale cărei frumuseși sînt de asemenea interesante, dar cer să fie puse mai bine în valoare. Cu toate acestea, mă întreb dacă nu rămînem totuși în teorie și dacă nu avem în definitiv decît niște satisfacții de specialiști care, la ora actuală, nu înnebunesc prea tare publicul”. Și cum în afară de public arta este caducă...!

SCANDAL LA ORCHESTRA DIN PARIS

Herbert von Karajan demisionează! Abia instalat în funcția lui de „consillier muzical”, cu tot dichisul administrativ, după ce au fost cunoscute contractele, condițiile, obligațiile, statutul juridic al unei instituții ce seamănă cu o primărie (legea din 1901, statutele din 1967, atribuțiile consiliului de administrație format din inspectorul general al muzicii, prefectul regiunii pariziene, președintele consiliului parizian, prefectul Parisului etc., etc), după ce toată presa salutase în cor această numire, fugosul dirijor vienez abandonează celebra formație. Evident, toată lumea regretă plecarea unei personalități de talia lui Karajan, unul din marii dirijori ai lumii. Ne-am amintit însă, cu

Note

Herbert von Karajan dirijind

prilejul publicării unei scrisori adresate de șeful de orchestră vienez lui Marcel Landowski, de porecla care îl numește un fel de ministru de comerț al dirijorilor de azi. Atâtea contracte, înțelegeri, dispoziții, cu puncte și subpuncte și post-scriptum ne-au îngrozit, și atunci am căutat o imprimare făcută de marele muzician sau ne-am amintit de toate concertele despre care am citit, și ne-am întrebat de ce se face mai multă publicitate omului de afaceri sau „consilierului” Karajan (fiindcă director pe viață este la Filarmonia din Berlinul occidental) decât artei lui excepționale. Știm mai bine câte iubite, avioane, automobile de comandă specială, contracte, avocați etc., are Karajan decât numărul concertelor și al imprimărilor sale. O revistă de cultură din Franța s-a ocupat recent într-o pagină întreagă de plecarea lui din funcția administrativă pe care o ocupa la Paris, în timp ce cu câteva pagini mai încolo publica o cronică de 12 (douăsprezece) rinduri la unu din discurile sale.

CONCURENȚĂ

Théâtre des Nations are un puternic concurent în Théâtre de la Cité Universitaire, organizatorul unor întâlniri internaționale apreciate ca evenimentul cel mai important al vieții teatrale pariziene, deși nu beneficiază de mijloace publicitare și se adresează în primul rând studenților. Comentariile ultimelor spectacole s-au referit la o montare cu Cameristele lui Genêt prezentată de trupa Nuria Espert, în regia lui Victor Garcia. De la 10 iu-

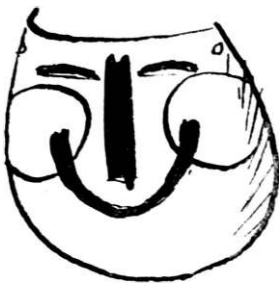
lie un spectacol permanent este Don Juan revient de guerre, piesa lui von Horvath, pusă în scenă de Michel Hermont la Teatrul „Hébertot”. O puternică impresie a produs Macbeth-ul trupei Open Space Theatre din Londra, aflată în clipa de față într-un turneu în Italia și Iugoslavia (ce-ar fi fost să fi profitat și noi, chemînd-o la București ? !). Schematizată la maximum, piesa dramaturgului elisabethan a fost văzută de trupa londoneză ca un vertij al realității încărcată de criminalitate, sub efectul unei magii. Ne-a surprins o observație a cronicarului de la Figaro, celebrul Jacques Lemarchand, care stabilește analogii între montarea trupei londoneze și cea a Teatrului național din Senegal, într-un spectacol de Raymond Hermantier. Probabil că babilonia artistică actuală va fi sublimată în deceniile următoare într-un esperanto teatral—plastic—dansant. După voga Zen ne mai lipsea o vogă a magiei africane, cu idoli și măști.

Note

cu formule preluate din cine-
știe ce culegeri de folclor.
Vom comunica prin inter-
mediul unei arte plină de
invocații, care nu are nevoie
de cuvinte, vom urca și vom
cobori din copaci. Iar dea-
supra acestor experimente se
va afla, surizind indulgent,
spiritul lui Shakespeare!

MOARTEA LUI DON QUIJOTE !

A murit Jacques Hébertot.
Pentru cei care au urmărit
avatarurile teatrului adevărat,
supus și el, împreună cu toa-
te formele de existență din
ultima jumătate de secol,
presiunilor societății de con-
sum, numele animatorului de
pe Boulevard des Batigno-
les va rămâne legat de o
formulă care a fost și a-
pelativul instituției patrona-
te de el: Théâtre des Arts.
Timp de treizeci de ani a
militat pentru o scenă vie,
animată de problemele pre-
zentului. A impus opera lui
Pirandello în Franța, a dra-
matizat (Condiția umană a
lui Malraux, a atras în tea-
tru un autor și regizor de
talia lui Albert Camus și a
revelat publicului geniul lui
Gérard Philippe. Poate că nu
este cale mai bună de a pă-
stra memoria lui Hébertot de-
cât a medita la ideea unui
tip de teatru care l-a ur-
mărit în ultimii ani ai vieții.
El socotea că o sală de tea-
tru trebuie să funcționeze
toată ziua și visa un pro-
gram de la zece dimineata
pînă la miezul nopții. Spu-
nea că e anormal să te res-
tringi la cele două ore de
spectacol ale serii. Publicul
de astăzi este tot mai divers
și preocupările lui nu se mai
restring la vizionarea cano-
nizată a unei întâmplări re-
produse pe scenă. O sală de
teatru ar trebui să ofere pe
parcursul unei întregi zile
tot ceea ce poate interesa pe
omul de azi: conferințe de
specialitate cu discuții la ca-
re să participe autori, actori
și creatori de spectacole, cu
exemplificări, lecturi de poe-
zie și alte texte, concerte de

muzică nouă, dansuri moder-
ne, piese scurte de avan-
gardă. Ar fi un teatru de
dezbateri artistice și sociale,
care să atragă pe oameni și
să-i oblige la participare. Un
teatru care ar trece rampa
cu adevărat!

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ TEATRUL AMERICAN ?

Franck Jotterand a încer-
cat să răspundă tot printr-o
întrebare formulată în acești
termeni: Simptom al depră-
vării moravurilor și de deca-
dență a unei civilizații sau
formă de spectacol care de-
vanșează timpul său? Ceea
ce, să recunoaștem, cuprinde
termeni puțin atrăgători. Un
lucru este cert: toate spec-
tacolele văzute de comenta-
torul nostru la: Performan-
ce Group, La Mamma, Fi-
rehouse, Free Store Theatre
sau în alte părți sînt spec-
tacole politice. Teatrul actual
american este o formă de
protest împotriva războiului
și a societății opresive. For-
mula acestui protest apare
însă europeanului drept stu-
pefiantă prin erotizarea atât
de radicală a raporturilor u-

mane și prin dinamitarea tu-
turer cadrelor scenice con-
stituite. Teatrul nu mai păș-
trează nimic din trăsăturile
sale tradiționale, nu mai ex-
istă scenă, nu mai există
public, nu mai sînt actori,
toți sînt participanți la un
ritual dement al unui pro-
test fără eficiență, nu mai
există nici măcar locul de-
numit teatru, ci o improvi-
zație creată de vreun plas-
tician atras în aventura pe
care o dorește estetică. Pre-
textele sînt texte de Beckett,
Pinter, Brecht, sau america-
nii Van Itallie Shepard, Me-
gan Terry sau Lennox Ra-
phaël. După lectura unor a-
semenea relatări, întrebarea
rămîne totuși fără răspuns și
ne întoarcem la „perdeaauă”
noastră, gîndindu-ne că ele-
mentul cel mai important din
teatru, chiar fără a fi co-
mentat în tratatele de este-
tică, este cortina, cu tot ceea
ce ascunde ea, cu misterul
pe care îl implică în actul
artistic. Spectacolul trebuie
să treacă rampa în mod fi-
gurat, dacă o face cu pi-
cioarele, se sparge cutia cu
iluzii.

Note